

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣΠΗΔΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΜΟΣΧΑΣ ΣΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΕΔΑΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΦΑΤΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ**

τοῦ Μητροπολίτου Καμεροῦν ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ,

ἐν τῇ Μεγάλῃ Πόλει τῆς Ἀλεξανδρείας τῇ 10ῇ Ἰανουαρίου 2022.

- Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
- Ἱερὸν Σῶμα τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τοῦ Παλαιφάτου Θρόνου τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου,

I. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ἐν πρώτοις εὐχαριστῶ ἐκ βαθέων, Ὑμᾶς Μακαριώτατε Δέσποτα, γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ εἰσηγηθῶ ἐνώπιον τῆς Ὑμετέρας θεοτιμήτου Μακαριότητος καὶ τοῦ Σεπτοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας περὶ ἑνὸς τόσο σοβαροῦ -μείζονος θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ- ζητήματος καὶ νὰ ἐκζητήσω, προκαταβολικῶς, τὴ συγγνώμη καὶ τὴν ἀνοχὴ τῆς Ἱερᾶς Ὁμηγύρεως γιὰ τὴν ἀνεπάρκειά μου.

Ἡ διοικητικὴ διάρθρωση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας θὰ λάβει τὴν ὀριστικὴ της μορφή ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἁγίας Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Χαλκηδόνα 451), ὑπὸ τὸ γνωστὸ σχῆμα τῆς Πενταρχίας, τὸ ὁποῖο καὶ θὰ περιβληθεῖ στὴ συνέχεια μὲ τὸ κῦρος τῆς πολιτειακῆς

νομοθεσίας τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Ιουστινιανό¹. Στὴν ἐκκλησιο-κανονικὴ αὐτὴ διαίρεση τῆς Αὐτοκρατορίας στὸ «Πεντακόρυφον Κράτος» τῶν Πέντε Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων ἐξαίρεση θὰ ἀποτελέσει, ὅπως ὅλοι γνωρίζετε, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία θὰ διατηρήσει τὸ καθεστῶς τῆς Αὐτοκεφαλίας ποὺ ἤδη ἔχει λάβει ἀπὸ τὴν Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (Ἐφεσος 431).

Ἐκφεύγει, βεβαίως, ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς παρουσίας Εἰσηγήσεως ἡ ἐξαντλητικὴ πραγμάτευση τοῦ ὅλου ζητήματος περὶ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς διοικητικῆς διασπονδύλωσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ὅμως ἀπολύτως ἀπαραίτητο νὰ τονιστεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὀργανώνεται πάντα μὲ κριτήριον ἐδαφικὸ καὶ ὄχι μὲ ὁποιοδήποτε ἄλλο (ἐπὶ παραδείγματι φυλετικὸ, ἐθνικὸ, γλωσσικὸ κλπ), ἐντὸς πάντοτε καθορισμένων γεωγραφικῶν ὁρίων «ἵνα μὴ συγχέονται τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν»², γεγονός ποὺ ἀσφαλῶς πηγάζει ἀπὸ τὴν εὐχαριστιοκεντρικὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὶς ἀρχέγονες ἐκκλησιολογικὲς νόρμες, ὅπως αὐτὲς διατυπώνονται ἀπὸ τὸν θεοφόρον Ἰγνάτιο³.

¹ Βλ. σχετικῶς Β. Φειδᾶς, *Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΡΧΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ*, τ. II) *Ἱστορικοκανονικὰ προβλήματα περὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ (451-553)*, Ἀθήναι, 1977, σ. 161-207. & τ. III) *Ἀπὸ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον μέχρι σήμερον (553-2012)*, Ἀθήναι 2012, σ. 92-118.

² Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Χαρτοφύλακος, Ἀθήνησιν 1859, τ. 6, σ. 258.

³ Βλ. περισσότερα στὸ κλασικὸ περὶ τοῦ θέματος ἔργο τοῦ Ἰω. Ζηζιούλα (Μητρ. Περγάμου), *Ἡ ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ Τῇ ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ Τῷ ΕΠΙΣΚΟΠῳ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ*, Ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2009.

Τὰ ὅρια τοῦ Παλαιφάτου Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας περιγράφονται σαφῶς ἤδη ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (Νίκαια 325) στὸν 6^ο Κανόνα της: «Τὰ ἀρχαῖα ἔθνη κρατεῖτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν»⁴, κανόνας ὁ ὁποῖος προφανῶς δὲν θεσπίζει μιὰ καινοφανῆ διοικητικὴ δομὴ, ἀλλὰ περιβάλλει μὲ τὴν ἰσχὺ κανόνα Οἰκουμενικῆς Συνόδου μιὰ παλαιὰ καὶ παγιωμένη κατάσταση, τὰ «ἀρχαῖα ἔθνη», κατὰ τὴν λεκτικὴ διατύπωση τοῦ Κανόνα. Καὶ ἐπειδὴ ἐσχάτως ἀμφισβητήθηκε ἀπὸ τὸν π. George Maximov⁵, καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας, ἡ δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας σὲ ὅλη τὴν Ἀφρικὴ νὰ θυμίσω ὅτι μὲ Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Τόμο τῆς 23^{ης} Ὀκτωβρίου τοῦ 2001, ἐπὶ ἀειμνήστου Πατριάρχου Πέτρου, παραχωρήθηκε κανονικῶς ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἡ δικαιοδοσία ὅλης τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου καὶ τῶν παρακειμένων Νήσων στὸ Παλαίφατο Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας. Διαλαμβάνει δὲ ὁ σχετικὸς Τόμος: «κατίδομεν βάσιμόν τε καὶ εὐλογον ἀποδεχθῆναι τό αἴτημα τοῦτο καὶ ἐκχωρῆσαι αὐτοπροαιρέτως καὶ οἰκειοθελῶς καὶ πάντῃ ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως τῇ αἰτησαμένη τοῦτο ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας πᾶσαν τὴν ἡμετέραν εὐθύνην τε καὶ δικαιοδοσίαν ἐπὶ πάσης τῆς Ἀφρικανικῆς ἡπείρου καὶ τῶν παρ' αὐτῇ νήσων».

⁴ Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Χαρτοφύλακος, Ἀθήνησιν, 1852, τ. 2, σ. 128.

⁵ <https://orthochristian.com/142656.html>

Αναμφισβήτητα, μιὰ πρόχειρη ἀναδίφηση στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία θὰ μᾶς ἀποκαλύψει ἓνα πλῆθος παραδειγμάτων, ὅπου τὰ ὅρια τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν γίνονται σεβαστά, δεῖγμα καὶ αὐτὸ τῆς ἀνθρωπίνης πεπτωκυίας φύσεως καὶ τοῦ πτωτικοῦ κτιστοῦ, ποὺ εἶναι πάντοτε ἐπιρρεπὲς στὴν κοσμικὴ λογικὴ, στὸν «τύφο τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας», ὅπως θὰ πεῖ ὁ Βυζαντινὸς κανονολόγος Ἀριστηνὸς στὸ σχετικὸ του σχόλιο στὸν προαναφερθέντα κανόνα: «Ἐκαστος τῶν Πατριαρχῶν τοῖς ἰδίοις προνομίοις ἀρκεῖσθαι ὀφείλει, καὶ μὴ τίνα τούτων ἐπαρχίαν ἑτέραν, οὐκ οὔσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, ὑφαρπάζειν· τοῦτο γὰρ τύφος (sic) ἐστὶ κοσμικῆς ἐξουσίας»⁶.

Οἱ κανονικὲς αὐτὲς ὑπερβάσεις, τὸ κανονικὸ παράπτωμα δηλαδή, εἶναι γνωστὸ στὴν κανονικὴ μας Παράδοση μὲ τὸν ὄρο «Εἰσπήδηση». Εἰσπήδηση, λοιπόν, κατὰ τοὺς ἐπαῖοντες τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου σημαίνει: «την οποιαδήποτε υπερῶρια αντικανονικὴ δραστηριότητα καὶ δικαιοδοτικὴ υπέρβαση (Πρὸβλ. κανόνες 2/Β'· 18/Αγκύρας· 22/Αντιοχείας· 48, 93 καὶ 120/Καρθαγένης). Στὴν ἴδια προοπτικὴ, εἰσπήδηση νοεῖται ἡ εἴσοδος σε ἐκκλησιακὸ ἔδαφος καὶ σε ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία μετὰ τὴν αποκλειστικὴ διάθεση τοῦ σφετερισμοῦ ἐδαφῶν καὶ κανονικῶν δικαιωμάτων, καὶ δηλώνει τὴν ἐπέμβαση ἢ παρέμβαση, τὴν κακόβουλη τάση (τὴ διεΐσδυση) καὶ τὴν αντικανονικὴν παρείσδυση ἐνὸς Ἐπισκόπου στὸν χώρο μίας Τοπικῆς Ἐκκλησίας (Ἐπισκοπῆς), ἄλλης καὶ

⁶ Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Χαρτοφύλακος, Ἀθήνησιν, 1852, τ. 2, σ. 131.

διαφορετικής από τη δική του, ή ενός Προκαθημένου Εκκλησίας, με τη σιωπηρή, ανεκτική ή και ενθαρρυντική συναίνεση της εκκλησιακής Συνόδου του στον χώρο μίας κατά τόπον Εκκλησίας (Αυτόνομης, Αυτοκέφαλης ή Πατριαρχικής), άλλης και διαφορετικής από τη δική του(ς). Είναι επακριβώς ο σφετερισμός της εκκλησιακής δικαιοδοσίας [...] για λόγους ηγεμονισμού, φιλαρχίας, ατομικής ή συλλογικής φιλοδοξίας και εξουσιαστικού επεκτατισμού»⁷.

«Η είσπήδηση, ως αντικανονική πράξη, διακρίνεται σε δύο κατηγορίες:

α) **Περιστασιακή είσπήδηση**, μέ στιγμαία και σημειακή μυστηριακή δράση, ή γνωστή ως «παρ' ένορίαν πράξη», ήτοι λόγου χάριν μία αυτόνομημένη τέλεση μιᾶς Θείας Λειτουργίας ή ενός μυστηρίου άνευ τῆς έπιτόπιας και οίκειας Έκκλησιακῆς αρχῆς (Τοπικός έπίσκοπος, Προκαθήμενος, Τερά Σύνοδος), και

β) **Θεσμοθετημένη είσπήδηση**, [περίπτωση πού μᾶς ενδιαφέρει έν προκειμένω] μέ κυριαρχικά έκκλησιακά ιδιώματα και μέ χαρακτηριστικά τήν μόνιμη και τήν όλοένα και περισσότερο αύξανόμενη δράση στά κανονικά έδάφη μιᾶς άλλης κατά τόπον Έκκλησίας, συνοδευόμενη από τήν σύσταση Ένορίας-Έπισκοπῆς (πβ. κ. 8/Α'), Μητρόπολης (πβ. κ. 12/Δ') ή όμώνυμης κατά τόπον Έκκλησίας (πβ. κ. 39/Πενθέκτης, καθώς και κ. 57/Καρθαγένης και 56/Πενθέκτης). Η

⁷ Γ. Παπαθωμά (Άρχιμ. νύν Μητρ. Περιστερίου), ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ (ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ), Αθήνα 2011, σ. 60-61.

δεύτερη αυτή περίπτωση αντικανονικῆς εἰσπήδησης ἀποκαλεῖται μέ τόν σύγχρονο κανονικό ὄρο «ἐκκλησιακή συνεδαφικότητα» καί εἶναι ἡ μορφή ἐκείνη πού συνοδικά, συστηματικά καί προληπτικά κατεδίκαν μετρίο *ad hoc* [...] τρεῖς (3) Οἰκουμενικές Σύνοδοι (Α'-325, Δ'-451, Πενθέκτη-619) καί μία (1) Τοπική Σύνοδος (Καρθαγένη-419)»⁸.

Ἐπιτρέψατέ μου, ἀκόμη, νά θίξω μερικά σημεία σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στήν ἐρμηνεία τῶν ἱερῶν κανόνων, πράγμα πού θά μᾶς φανεῖ χρήσιμο στίς ὅποιες τελικές μας ἐκτιμήσεις ἢ ἀποτιμήσεις. Οἱ ἱεροὶ κανόνες: «δέν ἀποτελοῦν ἓνα αὐθύπαρκτο, ἀνεξάρτητο καί αὐτάρκες τμήμα τῶν πηγῶν τῆς ἀποκαλύψεως, ἀλλά ἐντάσσονται ὀργανικῶς στήν καθ' ὅλου ἱερὰ Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας»⁹. Ἡ ἀποσύνδεση καί ἀπομόνωση τῶν ἱερῶν Κανόνων ἀπό τὸ σύνολο τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως καί ἀληθείας ὀδηγεῖ σέ μονομερεῖς ἀπολυτοποιήσεις καί ἐσφαλμένες ἐκτιμήσεις πού δέν συνάδουν μέ τὸ πνεῦμα τῶν Κανόνων, τὸ ὁποῖο ἐξαπαντος ἔχει σωτηριολογικό καί ἐσχατολογικό προσανατολισμό. Συνακολούθως, δέν θά πρέπει νά ἀγνοοῦνται ἢ νά παραγνωρίζονται οἱ εἰδικές ἱστορικές συνθηκικές καί ἰδιαιτερότητες τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποία θεσπίζονται οἱ Κανόνες. Χωρὶς νά ἀναιρεῖται ἡ ὄντολογική ἀλήθεια καί τὸ πνεῦμα τοῦ Κανόνα θά πρέπει δίδεται προσοχή στὸ ἱστορικό του περίβλημα. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ διάκριση μεταξὺ ἀληθείας καί ἱστορικῆς συναφείας ἀποτελεῖ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ προϋπόθεση

⁸ Γ. Παπαθωμᾶ (Ἀρχιμ. νῦν Μητρ. Περιστερίου), Ὀλική διάσταση μεταξύ Κανονικῆς Παραδόσεως καί Ρωσικῆς Ἐθνο-εκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς, Κανονικὴ Γνωμοδότηση πρὸς τὸ Πατρ. Ἀλεξανδρείας, (2020), (Ἀδημοσίευτο), σ. 26-27.

⁹ Β. Φειδᾶ, ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Ἀθῆναι 1997, σ. 71-72.

ὀρθῆς κατανόησεως καὶ ἐφαρμογῆς, κατὰ περίπτωσιν, ἑνὸς Κανόνου. Οἱ δύο αὐτὲς ὀψεις τῆς κανονικῆς παραδόσεως δηλαδὴ τῆς ὄντολογικῆς ἀληθείας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς συναφειακότητος ἀφ' ἑτέρου, δὲν βρίσκονται σὲ σχέση ἀντιθετικὴ, ἀλλὰ διαλεκτικὴ¹⁰.

Χαρακτηριστικῶς, ἡ ἐν Κων/πόλει ἁγία Στ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (680/681) διατυπώνει, «Πολλάκις οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν διὰ τὸ κερδαῖναι πλειόνων ψυχῶν σωτηρίαν τοιούτων ἀναφυέντων κεφαλαίων θεαρέστοις οἰκονομίαις χρησάμενοι φαίνονται καὶ συμβάσεσι μηδὲν τῆς ἀκριβείας τῶν ὀρθῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων παρασαλεύσαντες»¹¹. Ἡ ἀπόφασιν αὐτῆς τῆς Συνόδου κωδικοποιεῖ, ἐν πολλοῖς, τὴν προγενέστερη ποιμαντικὴ πράξι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία θὰ συνεχίσει ἀδιαλείπτως μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ οἰκονομία ὡς ἰσόκυρες μορφὲς τῆς κανονικῆς Παραδόσεως ὑπηρετοῦν τὴν συγκρότησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος καὶ τὴν Σωτηρίαν τοῦ πεπτωκῶτος ἀνθρώπου. Ἡ οἰκονομία δὲν συνιστᾷ ἔκπτωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος καὶ φαλκίδευσιν τῆς σωστικῆς ἀληθείας τοῦ Κανόνου, ἀλλὰ «πρόκειται γιὰ μιὰ ἐπιλογὴ διάκρισιν καὶ ὄντολογικῆς συγκαταβάσεως ἀπέναντι στὸ [πτωτικὸ] ἀνθρώπινον πρόσωπον καὶ γιὰ μιὰ ἐξατομίκευσιν τοῦ κανόνα»¹². Ἡ Ἐκκλησία πορεύεται μέσα στὸν ἱστορικὸ καὶ πτωτικὸ χρόνο καὶ κόσμον μὲ σταθερὴ καὶ ἀταλάντευτη ὁμῶς προοπτικὴ καὶ

¹⁰ Γ. Παπαθωμᾶ (Ἀρχιμ. νῦν Μητρ. Περιστερίου), *ΣΥΝΑΦΕΙΑΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*, Cluj-Napoca 2013, σ. 5. Καὶ τοῦ ἰδίου, *ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΟΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*, Βόλος 2014, σ. 7.

¹¹ R. Riedinger, *ACTA CONCILIORUM OECUMENICORUM*, 2.2, Berlin 1990-1992, σ. 17.

¹² Γ. Παπαθωμᾶ (Ἀρχιμ. νῦν Μητρ. Περιστερίου), *ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. ΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΔΡΟΜΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΛΑΠΛΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ*, Θεσ/νίκη 2015, σ. 10-11.

θέαση πρὸς στὰ Ἐσχατα καὶ τὴν Ἐρχομένη Βασιλεία. Χωρὶς νὰ εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ζεῖ καὶ πορεύεται ἐν τῷ κόσμῳ καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἰκονομεῖ τὸν ἄνθρωπο. «Ἡ οἰκονομία εἶναι αὐτὴ ποὺ κάνει τὴν Ἐκκλησία νὰ εἶναι Ἐκκλησία, ποὺ καταξιώνει τὴν Ἐκκλησία ὡς Ἐκκλησία. Ἐὰν χαθεῖ ἡ οἰκονομία ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, τότε θὰ τῆς ἀπομείνει μόνον ἡ ἀκρίβεια, ἡ ὁποία μὲ τὴν σειρά της θὰ μετατρέψει τὴν Ἐκκλησία σὲ νομικὸ σωματεῖο»¹³. Συνεπῶς, ἡ ἀδιάκριτη καὶ ἔμμονη προσκόληση πρὸς τὴν κανονικὴ ἀκρίβεια συνιστοῦν ἐκτροπὴ καὶ ἀλλοίωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος.

II. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

Ἡ παραχώρηση τῆς Αὐτοκεφαλίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ ἡ ἀνύψωσή της σὲ «ψιλῶ τίτλω» Πατριαρχεῖο (1589) θὰ ἀποτελέσει τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς σειρᾶς Αὐτοκεφαλιῶν ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν τοὺς ἐπόμενους αἰῶνες συνεπεία, κυρίως ἀλλὰ ὄχι μόνον, τῆς διάλυσης τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ἀνάδυσης τῶν ἐθνικῶν Κρατῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στὴ Βαλκανικὴ, καὶ κατ' ἀποκλειστικότητα σὲ ἔδαφος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἄν καὶ στὴν πλειονότητα τῶν περιπτώσεων ἡ «Αὐτοκεφαλία» ἐκχωρήθηκε (ἢ ἐκβιάστηκε) μὲ τρόπους ἥκιστα κανονικούς, τὸ Πατριαρχεῖο θέλοντας νὰ ὑπηρετήσῃ ἐκκλησιαστικὰ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν πλουραλισμὸ καὶ τὴν ἐθνικὴ, ἀλλὰ σὲ καμία περίπτωση

¹³ Γ. Παπαθωμᾶ (Ἀρχιμ. νῦν Μητρ. Περιστερίου), ὀ. π. σ. 21

ἐθνικιστική, ταυτότητα τῶν νεοπαγῶν κρατικῶν ὄντοτήτων ἐπευλογοῦσε τὰ «Αὐτοκέφαλα», ἀποκαθιστώντας τοιοῦτοτρόπως, τὴν διασαλευθεῖσα κανονικὴ τάξη, προκρίνοντας τὸ μείζον, δηλαδή τὴν πρόσληψη στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ «ἀπολωλὸτος προβάτου» (Λκ. 15, 6), κάνοντας χρῆση τῆς κανονικῆς «Οἰκονομίας»· καὶ παραθεωρώντας τὸ ἔλασσον, δηλαδή τὴν κανονικὴ «Ἀκρίβεια».

Σὲ αὐτὴν τὴ συνάφεια τῆς προνοητικῆς καὶ ὀφειλετικῆς μέριμνας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς Πρωτοθρόνου καὶ Πρωτευθύνου Ἐκκλησίας, ἐντάσσεται ἡ παραχώρηση τῆς «Αὐτοκεφαλίας» στὴν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας (2019) μετὰ ἀπὸ μακρὰ καὶ παρατεταμένη κατάσταση σχίσματος.

Ἡ ἱστορικὴ διαδρομὴ τῆς Μητροπόλεως Κιέβου καὶ κατὰ συνέπεια ἡ Ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση στὴν περιοχὴ τῆς Οὐκρανίας, ἂν καὶ πολυδαίδαλη, εἶναι ἐπαρκῶς γνωστὴ. Ἡ μελέτη τῶν ἱστορικῶν πηγῶν καταδεικνύει ὅτι ἡ Μητρόπολη Κιέβου οὐδέποτε, στὴ διαχρονία τῶν αἰώνων, ἀπετέλεσε κανονικὸ ἔδαφος τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρωσίας καὶ κατὰ συνέπεια οἱ αἰτιάσεις ὅτι, ἡ ἐν Κων/πόλει Μεγάλῃ Ἐκκλησία δὲν εἶχε δικαίωμα παραχωρήσεως Αὐτοκεφαλίας δὲν βρίσκουν κανονικὸ ἔρεισμα.

Παρὰ ταῦτα, ἡ ἐπεκτατικὴ ρωσικὴ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ, λειτουργοῦσα πάντοτε ὡς ὄχημα τοῦ ρωσικοῦ μεγαλοϊδεατισμοῦ καὶ τῆς ἰδέας τοῦ πανσλαβισμοῦ καὶ τῆς «Τρίτης Ρώμης», κατάφερε νὰ «ὑποδουλώσει» τὴν Μητρόπολη Κιέβου, ἐκμεταλλεζόμενη ἀσφαλῶς

καὶ τὴ δυσχερὴ θέσῃ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸ ζυγὸ. Ὅμως οἱ καταγιγιστικὲς ἐξελίξεις τοῦ 20^{ου} αἰ, μὲ κύριους σταθμοὺς τὴν Ὀκτωβριανὴ Ἐπανάστασι τοῦ 1917 καὶ τὴν διάλυσι τῆς ΕΣΣΔ τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1991, μὲ τὰ αὐτονομιστικὰ κινήματα ποὺ θὰ γεννηθοῦν θὰ περιπλέξουν δραματικὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ τοπίο, δημιουργώντας ποικίλα ἐκκλησιαστικὰ μορφώματα καὶ καθεστῶτα στὸ Οὐκρανικὸ ἔδαφος καὶ ὀδηγώντας στὸ σχίσμα ἑκατομμύρια πιστοὺς.

Ἡ ἀδυναμία ἢ ἡ ἀδιαφορία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας νὰ δώσει λύσι στὸ Οὐκρανικὸ πρόβλημα, παρὰ τὶς ἐπανελημμένες ἐκκλήσεις τῶν Οὐκρανικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν ὀδήγησε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ νὰ παραχωρήσει τὸν Ἰανουάριον τοῦ 2019 τὴν «Αὐτοκεφαλία» στὴν Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας, μόνος Αὐτὸς ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἢ τῆς συναινέσεως οἰασδήτινος ἄλλης Ἐκκλησίας, ὡς εἶχε τὸ κανονικὸ δικαίωμα, ὅπως ἐξ ἄλλου μαρτυρᾷ ἡ πράξι τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ τὴν περίπτωσι ὅλων τῶν νεοπαγῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν (Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας, Ἑλλάδος, Πολωνίας, Ἀλβανίας, Τσεχίας καὶ Σλοβακίας), δεχόμενος ἐκ παραλλήλου τὶς Ἐκκλητες¹⁴ προσφυγῆς τῶν καθαιρεθέντων ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν Ἱεραρχίαν Οὐκρανῶν Ἱεραρχῶν, σύμφωνα μὲ τὶς ἱεροκανονικὲς προνομίες ποὺ τοῦ ἐπεδεψίλευσαν οἱ

¹⁴ Κλασικὸ περὶ τῆς Ἐκκλήτου: Α. Kartaschoff, «Τὸ τῆς Ἐκκλήτου Δικαίωμα τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν ἐν τῇ Πράξει», *Ὁρθοδοξία*, ΚΓ (1948), 278-289.

Οικουμενικές Σύνοδοι καὶ ἡ μακροαίωνα καὶ ἀστασίαστη πράξις τῆς Ἐκκλησίας· προνομίες νοουόμενες, ἀσφαλῶς, ὡς θυσιαστικὴ εὐθύνη καὶ καταδαπάνησις ὑπὲρ τῆς εὐστάθειας καὶ εὐζωΐας τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὄχι ὡς ἐξουσιαστικὴ ἐπιβολὴ καὶ ἀξίωσις.

Μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συμπαρατάχθηκα καὶ ὁ Ἀλεξανδρινὸς Προκαθήμενος, ὅπως ἦταν φυσικὸ καὶ ἐπόμενο, μνημονεύοντας στὶς 8 Νοεμβρίου 2019, τὸ ὄνομα τοῦ νέου Προκαθημένου τῆς Αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας, καὶ ἀποδεχόμενος τοιοῦτοτρόπως *de facto* τὰ γενόμενα. Ἐν συνεχείᾳ, σὲ μιὰ κίνησιν ἐκκλησιολογικῶς ἀδιανόητη καὶ κανονικῶς ἀνήκουστη, τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας διέκοψε τὴν εὐχαριστιακὴν κοινωνίαν μὲ τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ μὲ ὅσους ἐκ τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Παλαιφάτου Θρόνου τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου ἀναγνωρίζουν τὴν νεοπαγῆ Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας, ἐξαιρώντας τοὺς ὑπολοίπους, ἐὰν καὶ ἐφόσον ὑπάρχουν. «Αὐτὸ συνιστᾷ τὸν ὀρισμὸν ἀπόπειρας πρόκλησης διάσπασις τοῦ Παλαιφάτου Πατριαρχείου στήν κεντρικὴν δομὴν του, τὴν Ἱερά Σύνοδον, καὶ πρόκλησιν κίνησις διχαστικῆς ἐντὸς τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Συνοδικοῦ Σώματος, γιὰ ἐκ τῶν ὑστέρων εὐκολώτερον διείσδυσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, μετατρέποντάς τιν ἐκ τῶν πυρηνικῶν κλωβῶν, καὶ στό ἐπιτελούμενον ἔργον τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ὑποκαθιστώντας τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ διακριτέες περιεχομένου ρωσικῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως καθολικῆς διακοπῆς κοινωνίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἐπιλεκτικῆς

διακοπῆς κοινωνίας πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας προδίδει προσπάθεια διάσπασης τοῦ «Κοινοῦ τῶν Ἐπισκόπων» (καν. 5/Α') τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ ἐσωτερικὸ ρῆγμα μὲ σκοπούς ἐνκολώτερης διείσδυσης στὴν Ἀφρικανικὴ Ἥπειρο»¹⁵.

Ἀκολουθῶς, στὴ ἴδια λογικὴ ἀντιποίνων καὶ ἐκδικήσεως, τὸ Πατριαρχεῖο Ρωσίας μὲ ἐπίσημη ἀνακοίνωσή του προσφάτως, καὶ συγκεκριμένως στὶς 29 Δεκεμβρίου π. ἔ., προχώρησε στὴν ἐξέταση τῶν αἰτημάτων, ἑκατὸ καὶ πλέον κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας -ὅπως διατείνεται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας- προκειμένου νὰ ἐνταχθοῦν στοὺς κόλπους τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, ιδρύοντας ἐκ παραλλήλου, «Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία» στὴν Ἀφρική μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἐρεβάν καὶ Ἀρμενίας Λεωνίδα¹⁶.

ΙΙΙ. ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ἀντὶ ἄλλης ἱστορικῆς ἀναφορᾶς ἢ ἀξιολογικῆς κρίσεως ἀναφορικῶς πρὸς τὶς διαθέσεις καὶ τὴν τακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἔναντι τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων θὰ μεταφέρω τὰ λόγια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ μετέπειτα Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, κυροῦ Μελετίου τοῦ Μεταξάκη. Γράφει, λοιπόν, ὁ ἀοίδιμος: «Τὰ κατὰ τοῦ σώματος τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας (ἐνν. τῶν

¹⁵ Γ. Παπαθωμᾶ (Ἀρχιμ. νῦν Μητρ. Περιστερίου), Ὀλικὴ διάσταση μεταξύ Κανονικῆς Παραδόσεως καὶ Ρωσικῆς Ἐθνο-εκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς, Κανονικὴ Γνωμοδότηση πρὸς τὸ Πατρ. Ἀλεξανδρείας, (2020), (Ἀδημοσίευτο), σ. 4.

¹⁶ Βλ. ἀναλυτικῶς <https://mospat.ru/gr/news/88740/>

έλληνοφώνων δηλ. τῶν Παλαιφάτων Πατριαρχείων) διὰ πολλῶν αἰῶνων κατενεχθέντα τραύματα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Δύσεως προπαγανδῶν εἶναι μηδὲν προβαλλόμενα πρὸς τὰς πληγὰς, ἃς διήνοιξαν ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἐκ βορρᾶ ὁμόδοξοι, οἱ “νέοι προασπιστὰι τῆς ὀρθοδοξίας” ὡς εἰρωνικῶς ἀπεκλήθησαν ὑπὸ ὁμοφύλου των οἱ τῆς ρωσικῆς ταύτης πολιτικῆς ὁπαδοί»¹⁷. Ταῦτα τὰ ὀλίγα γιὰ τὴν ἱστορία, διότι ὡς γνωστὸν ἡ ἱστορία διδάσκει καί, δυστυχῶς, ἐπαναμβάνεται.

Προχωρῶ, μὲ τὴν ἄδειά Σας, Μακαριώτατε, σὲ μερικές ἐπισημάνεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐν πολλοῖς γνωστὲς καὶ αὐτονόητες, ἀλλὰ θεωρῶ πῶς εἶναι σημαντικό νὰ τεθοῦν ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ Σώματος μὲ τὸν πλέον ξεκάθαρο τρόπο.

1. Ἡ ἐφεκτική-διστακτικὴ στάση ὀρισμένων ἐκ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν ἢ ἀκόμα καὶ ἡ ἐκπεφρασμένως ἀρνητικὴ τους στάση νὰ συνταχθοῦν μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας νὰ στέρξει στὰ γενόμενα ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐνεθάρρυνε, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἀποθάρρυνε, τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας νὰ ἐπιχειρήσει τὰ ὅσα ἀντικανονικὰ ἐπεχείρησε, καθὼς εὐελπιστεῖ σὲ στήριξη ἐκ τῶν ἔνδον, πράγμα πού πιστοποιεῖται ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς κατὰ περίπτωσιν καὶ ἐπιλεκτικῆς ἀκοινωνησίας, ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε. Ἐσχάτως ἀκούονται ψίθυροι ὅτι σὲ ὀρισμένες Ἐπαρχίες τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου

¹⁷ Μελετίου Μεταξάκη (Μητρ. Κιτίου μετ. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου), *ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΡΩΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ*, Ἐκδ. Ι. Μ. Μ. Βατοπαιδίου, Ἄγιον Ὄρος, 2015, σ. 80.

ἔδῶ καὶ καιρὸ ὅποτεδῆποτε λειτουργοῦν Ρῶσοι ἱερεῖς μνημονεύουν τὸν Πατριάρχη Μόσχας... Ἄν τοῦτο ἀληθεύει καὶ οἱ οἰκεῖοι Ἐπίσκοποι τὸ γνωρίζουν καὶ τὸ ἀποδέχονται ἢ ἔστω τὸ ἀνέχονται τότε ἡ ἴδρυση τῆς Ἐξαρχίας εἶναι μόνον ἡ κορυφή τοῦ παγόβουνου καὶ τὸ πρόβλημα εἶναι πρωτίστως ἐσωτερικό μας. Οἱ στιγμὲς εἶναι κρίσιμες, γιὰ νὰ μὴν πῶ ὀριακές, καὶ ἔχουμε ἱερὸ χρέος πρὸς τὴν Ἐκκλησία μας νὰ σταθοῦμε στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων. Ἄν ἀκόμη καὶ σήμερα μετὰ τὰ ὅσα ἔχουν διαδραματιστεῖ ὑπάρχουν ἐντὸς τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας ἀδελφοὶ ποὺ φρονοῦν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καλῶς πράττει καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας βρίσκεται ἐν ἀδίκῳ, τότε ἔχουμε πρόβλημα ταυτότητος καὶ ὑποστάσεως, καὶ ας μὴν φανεῖ σκληρὸς ὁ λόγος, πρόβλημα πίστεως.

2. Τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας μὲ τὴν ἀπόφασή του, τῆς 29^{ης} Δεκεμβρίου 2021, ἔχει ὑποπέσει στὸ κανονικὸ παράπτωμα τῆς «εἰσπηδήσεως», ἰδρύοντας «Ἐξαρχία», ἐντὸς τῶν κανονικῶν ἐδαφικῶν ὁρίων τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, παράπτωμα ποὺ καταδικάζεται ἀπὸ σύνολη τὴν Κανονικὴ Παράδοση καὶ Πράξη τῆς Ἐκκλησίας¹⁸. Ὅπως ἤδη ἐλέχθη ἡ Ἐκκλησία ὀργανώνεται πάντοτε μὲ κριτήριον ἐδαφικό-γεωγραφικὸ καὶ εἶναι πάντοτε ἐνόριος καὶ ποτὲ ὑπερόριος. Θὰ καταφύγω, ἐν

¹⁸ Ἐνδεικτικῶς οἱ ἱεροὶ κανόνες: 8/Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 12/Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 39/Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 57/Συνόδου τῆς Καρθαγένης καὶ 56/Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

προκειμένω καὶ πάλι στὸν ἀοίδιμο Οἰκ. Πατριάρχῃ Μελέτιο Μεταξάκη καὶ θὰ ἀναγνώσω μερικὰ σημεῖα ἀπὸ τὴ μνημειώδη ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὸν ἐν Καρλοβικίῳ εὕρισκόμενο Μητροπολίτη Κιέβου Ἀντώνιο προκειμένου νὰ τὸν ψέξει γιὰ τὶς ὑπερόριες ἐπεμβάσεις τῆς «Συνόδου» τοῦ Καρλοβικίου, ἐπεμβάσεις δηλαδὴ σὲ Ἐπισκοπὲς ἐκτὸς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Λέγει, λοιπόν, ὁ ἀοίδιμος -καὶ ἔχει ἰδιάζουσα βαρῦτητα ὅταν ὅλα αὐτὰ λέγονται ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ Μελέτιο Μεταξάκη καὶ Ὑμέτερον Προκάτοχον Μακαριώτατε- ἐν εἴδει ἐρωτήματος ἀπευθυνόμενο πρὸς τοὺς ἐν Καρλοβικίῳ Ρώσους Ἀρχιερεῖς: «Ἀλλὰ, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, δύναται νὰ νοηθῆ ὀρθόδοξος “ἐκκλησία ὑπερόριος”, διὰ νὰ ἔχη καὶ σύνοδον διοικοῦσαν αὐτήν; Ποῦ τῶν κανόνων ἀνέγνωτε τὸν ὅρον “ὑπερόριος ἐκκλησία”, ὑφ’ ἣν ἔννοιαν μεταχειρίζεσθε αὐτόν; Διότι ἡμεῖς γε ἐκ τῶν κανόνων καὶ τῆς μακραίωνος πράξεως τῆς ἐκκλησίας γνωρίζομεν μόνον “ὅρια ἐκκλησιῶν” καὶ παραγγέλματα πατέρων θεοφόρων “μὴ μεταίρειν ὅρια αἰώνια, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο” καὶ ἀπειλὰς κανόνων ἱερῶν κατὰ τῶν τολμώντων “ἔξω τῶν ἑαυτῶν ὄρων χειροτονίας ποιῆσθαι” (Ἀποστ. 35). Καὶ εὗρηται μὲν ὄντως ἐν τοῖς κανόσιν ὁ ὅρος “ὑπερόριος ἐκκλησία”, ἀλλὰ μόνον ὡς καταδίκη τοῦ νεωτερισμοῦ ὑμῶν». Καὶ θὰ συνεχίσει ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης, προφητικῶς ὅπως ἀποδεικνύεται, κάνοντας ἓνα σχόλιο στὸν Β' Κανόνα τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου περισσότερο ἐπίκαιρο

παρὰ ποτέ: «Κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον, ὑμεῖς, ἀρχιερεῖς ὄντες τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησίας, κωλύεσθε ἐπεμβῆναι εἰς δικαιοδοίας ἐπισκοπικάς, κειμένας, ἔξω τῶν ὁρίων τῆς ὑμετέρας Ἐκκλησίας»¹⁹.

3. Ἡ παροῦσα ἐνέργεια τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐδράζεται σὲ κριτήρια ἀπολύτως κοσμικὰ καὶ ἐθνοφυλετικά, θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς τὸ σύγχρονο ἀντικανονικὸ παράλληλο τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας τοῦ 1870, τὴν ἴδρυση τῆς ὁποίας ὄχι ἀπλῶς ὑπέθαλψε ἀλλὰ ὑποκίνησε ἡ Ρωσικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ μὲ τὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία. Τὸ ὄνομα τοῦ Ρώσου πρέσβη στὴν Κων/πολι ἐκείνη τὴν περίοδο, Νικολάι Ἰγνάτιεφ, θὰ πρέπει νὰ μᾶς εἶναι γνωστό. Παρέλκει νὰ ὑπομνήσω στὸ Ἱερὸ Σῶμα μὲ πόση σφοδρότητα καὶ αὐστηρότητα ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τοῦ 1872 κατεδίκασε αὐτὴν τὴν ἐνέργεια εἰδικῶς, ἀλλὰ καὶ τὴ λυμικὴ νόσο τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ γενικῶς. Μεταφέρω ὀρισμένες μόνο γραμμὲς ἀπὸ τὸν ὄρο τῆς Συνόδου: «Τοὺς παραδεχομένους τὸν τοιοῦτον φυλετισμὸν καὶ ἐπ' αὐτῷ τολμῶντας παραπηγνύναι καινοφανεῖς φυλετικὰς παρασυναγωγὰς κηρύττομεν, συνωδὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν, ἀλλοτρίους τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΟΥΣ»²⁰.

¹⁹ Μαξίμου (Μητρ. Σάρδεων), *ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΟΡΘΟΔΟΞῃ ΕΚΚΛΗΣΙΑῖ* (στὴ σειρά ἀναλεκτὰ βλατάδων, τ. 52), Θεσ/νίκη, ²1986. ὑπ. σ. 235.

²⁰ Μ. Γεδεών, *ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ (1852-1873)*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1908, σελ. 429-430.

4. Μὲ τὴν ἴδια ἀπόφαση τὸ Πατριαρχεῖο Ρωσίας ἔκρινε καὶ ἀπεφάνθη ἐπὶ τῶν αἰτημάτων κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας -ἐρευνητέον ποίων καὶ πόσων, μεμονωμένων ἢ μετὰ τῶν Ἐνοριῶν αὐτῶν- νὰ προσχωρήσουν στὴ δικαιοδοσία του, ὅπως ἀναρμοδίως καὶ ἀντικανονικῶς. Περιστὸν νὰ λεχθεῖ ὅτι ἡ ἀπόφαση τῶν Κληρικῶν νὰ ἐγκαταλείψουν αὐτοβούλως καὶ αὐτογνωμόνως τὴ Μητρόπολη/Ἐπισκοπὴ τους, ἄνευ ἀπολυτηρίου γράμματος, συνιστᾷ κανονικὸ παράπτωμα πὺ δύναται νὰ ἐπισύρει καὶ τὸ ἐπιτίμιο τῆς καθαιρέσεως²¹.
5. Οἱ προβαλλόμενες αἰτιάσεις τῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας πὺ προσέφυγαν στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία σὲ καμία περίπτωση δὲν βρίσκουν κανονικὸ ἔρεισμα. Οἱ προϋποθέσεις τοῦ 13^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου πὺ παρέχουν τὸ δικαίωμα ἀνυπακοῆς στὸν Ἐπίσκοπο δὲν πληροῦνται στὸ ἐλάχιστο. Ἀναφέρει χαρακτηριστικῶς ὁ Κανόνας: «εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπὶ ἐγκλήμασί τισι τοῦ οἰκείου κατεγνωκῶς ἐπισκόπου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως καὶ ἐξετάσεως καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶ τελείας κατακρίσεως ἀποστῆναι τολμήσοι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς, κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ Ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀναφέροι, τοῦτον ὑποκειῖσθαι καθαιρέσει καὶ πάσης ἱερατικῆς

²¹ Ἐνδεικτικῶς οἱ ἱεροὶ κανόνες: 15/Ἀγίων Ἀποστόλων, 17/Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, 10/Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κ. ἄ.

ἀποστερείσθαι τιμῆς»²². Ἀκόμα καὶ ἂν ὑποθετικῶς δεχθοῦμε ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ κατὰ συνέπεια ὅσοι Ἐπίσκοποι ἔχουν κανονικὴ κοινωνία μαζί Του ἔχουν ὑποπέσει στὰ κανονικὰ ἐγκλήματα ποὺ τοὺς καταμαρτυροῦν, οἱ ἐν λόγῳ κληρικοὶ δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν Ἐπίσκοπό τους πρὶν αὐτὸς καταδικαστεῖ ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο συνοδικὸ ὄργανο.

6. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀνακοίνωση τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας: «*Ἡ Ἱερά Σύνοδος διαπίστωσε ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ περαιτέρω ἀρνήση τῆς ἐνταξης στη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Μόσχας στους κληρικούς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας, οἱ οἱποῖοι υπέβαλαν τα σχετικά αιτήματα. Σύμφωνα με τα αιτήματα, που υποβλήθηκαν, στη δικαιοδοσία τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγιναν δεκτοὶ 102 κληρικοὶ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἀπὸ οκτὼ χώρες τῆς Ἀφρικῆς*»²³. Καὶ συνεχίζει ἡ ἀνακοίνωση ἀπαριθμώντας, σὲ μίᾳ ἄκρως ἀντιφατικῇ λογικῇ, σχεδὸν ὅλα τὰ Κράτη τῆς Ἀφρικῆς ποὺ θὰ περιλαμβάνονται στὴν «Ἐξαρχία». Σὲ πάρα πολλὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ τὰ Κράτη (ἐπὶ παραδείγματι: Ἀγκόλα, Τυνησία, Σομαλία, Αἰθιοπία, Ἀλγερία, Νίγηρας κ. ἄ) δὲν ὑπάρχει Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή, οὔτε Ὁρθόδοξος Κλῆρος καὶ εἶναι, μᾶλλον, ἀπίθανο νὰ βρεθεῖ καὶ κάποιος Ὁρθόδοξος

²² Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Χαρτοφύλακος, Ἀθήνησιν 1852, τ. 2, σ. 689.

²³ <https://mospat.ru/gr/news/88740/>

Χριστιανός. Ὅποτε οἱ αἰτήσεις τῶν κληρικῶν -ὅσοι καὶ ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι αὐτοί- ἀποτελοῦν ἀπλῶς μιὰ προσχηματικὴ ἀφορμὴ, ἢ καλύτερα θὰ ἔλεγα ἓνα φύλλο συκῆς, προκειμένου ἢ Ρωσικὴ Σύνοδος νὰ καλύψει τὸ ὄνειδος τῆς κανονικῆς τῆς γυμνότητος γιὰ τὸ ἀνοσιούργημα ποὺ ἐπεχείρησε. Περιστὸ νὰ διευκρινίσω ὅτι καμία αἴτηση, κανένος κληρικοῦ, ἀπὸ ὅσα Κράτη καὶ ἂν προέρχεται δὲν θὰ νομιμοποιούσε τὴ Ρωσικὴ εἰσπήδηση στὸ Πατριαρχεῖο μας καὶ τὸ νὰ ἐπικαλεῖται τὸ Ρωσικὸ Πατριαρχεῖο τέτοια ἀστεῖα «κανονικὰ ἐπιχειρήματα» -διάβαζε σοφιστεῖες- τὸ μόνο ποὺ καταφέρει εἶναι νὰ ἐκτίθεται, ἔτι περισσότερον, ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας δηλαδή, καὶ τῆς Ἱστορίας.

IV. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε οἱ στιγμὲς καὶ οἱ καταστάσεις ποὺ ζοῦμε εἶναι ἱστορικὲς, κρίσιμες, καὶ τολμῶ νὰ πῶ ὀριακές. Ὡς ἐκ τοῦτου ἐπιβάλλεται σύνεση, περίσκεψη, ψυχραιμία, ὄχι σπασμωδικὲς καὶ ἀψυχολόγητες ἐνέργειες καί, ἀσφαλῶς, συνεννόηση καὶ συνεργασία μετὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐπιβάλλεται, ὅμως πρωτίστως καὶ κάτι ἀκόμα... Αὐτοκριτική!!! Καὶ μὲ αὐτὸ θὰ ξεκινήσω, μὲ τὴν ἄδειά Σας Μακαριώτατε, γνωρίζοντας ὅτι δὲν θὰ εἶμαι οὔτε καὶ τῶρα εὐχάριστος, εὐελπιστῶ ὅμως νὰ εἶμαι ἀληθινὸς καὶ χρήσιμος.

1. Ἦδη ἔγιναν ὀρισμένες νύξεις γιά τή στάση τινῶν ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου πού εἶτε ἀπό ἄγνοια, εἶτε ἀπό ἐλλιπῆ ἐνημέρωση εἶτε ἀπό, ἕναν κακῶς νοούμενο, συναισθηματισμό δέν τήρησαν τήν ἐκκλησιολογικῶς καί κανονικῶς μόνη ὀρθή στάση καί τακτική δηλαδή τήν συμπαράταξη μέ τῖς ἀποφάσεις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Οἱ συναισθηματισμοὶ δέν μπορεῖ νὰ ἔχουν θέση ὅταν πρόκειται περὶ τῶν ὀσίων καί ἱερῶν τῆς πίστεως. Ἄλλωστε ὁ 33^{ος} Κανόνας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων θὰ πεῖ χαρακτηριστικῶς: «εἰς κοινωνίαν αὐτοῦς μὴ προδέξησθε· πολλὰ γὰρ κατὰ συναρπαγὴν γίνεται»²⁴. Ὀφείλουμε, λοιπόν, ἅπαντες αὐτὴν τὴ στιγμή, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας, συνοδικῶς καί μέ τὸν πλέον ἐπίσημο καί κατηγορηματικὸ τρόπο νὰ διαδηλώσουμε τὴ στήριξή μας στὸν Πρῶτο τοῦ Θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας καί στῖς ἀποφάσεις Του, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ Οὐκρανικὸ ζήτημα, τὸ ὀποῖο καί ὑπῆρξε ἡ ἀφορμὴ γιά τὴν παροῦσα συγκυρία. Ἡ ἀρραγῆς ἐνότητος, ὀμοφωνία καί ὀμοβουλία τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας καί ἡ περὶ τὸν Πατριάρχη συσπείρωση εἶναι κρίσιμης σημασίας. Στὴν ὀποια ἐπίσημη ἐνημέρωση ὑπάρξει τοῦτο θὰ πρέπει νὰ δηλώνεται ἐναργῶς καί δίχως ὑποσημειώσεις.

²⁴ Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Χαρτοφύλακος, Ἀθήνησιν 1852, τ. 1, σ. 44.

2. Ἐπιτακτικὴ καθίσταται ἡ ἀνάγκη οἱ ἅγιοι Ἀδελφοὶ ἐντὸς συντομότατου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ἐνημερώσουν τὸ Ἱερὸν Σῶμα γιὰ τὴν κατάστασιν σχετικῶς μὲ τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἐπαρχίας τοὺς ποὺ προσχώρησαν ἢ σκοπεύουν νὰ προσχωρήσουν στὴ Ρωσικὴ «Ἐξαρχία». Εἶναι κρίσιμης σημασίας νὰ διαγνώσουμε προθέσεις, νὰ σταθοῦμε μὲ ἄκρα ποιμαντικὴ εὐαισθησία σὲ ὅσους τυχὸν ἀμφιταλαντεύονται καὶ νὰ προχωρήσουμε ἀκόμη ἓνα βῆμα παραπέρα... Νὰ προσεγγίσουμε ὅσους γιὰ κάποιο λόγο ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας ἢ ἀκόμα νὰ ἐπανεξετάσουμε τὶς περιπτώσεις τῶν ἱερέων ποὺ ἔχουν τιμωρηθεῖ ἀπὸ ἐμᾶς καὶ μέσῳ τῆς Ρωσικῆς παρουσίας στὴν Ἀφρικὴ προσβλέπουν στὴν προοπτικὴ τῆς ἐπανόδου τοὺς στὴν ἱερωσύνη. Δὲν εἶναι ἡ στιγμὴ νὰ εἴμαστε αὐστηροὶ καὶ νὰ ἀπειλήσουμε μὲ τιμωρίες καὶ ποινές, ποὺ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἀποδειχτοῦν ἀτελέσφορες. Εἶναι ἡ ὥρα τῆς οἰκονομίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τονίστηκε καὶ στὸ προοίμιο τῆς παρούσης Εἰσηγήσεως, καὶ τῆς αὐτοκριτικῆς, ἀφοῦ τοὺς κληρικούς αὐτοὺς ἐμεῖς τοὺς χειροτονήσαμε καὶ κατὰ συνέπεια δὲν εἴμαστε ἄμοιροι εὐθυνῶν καθὼς δὲν φροντίσαμε νὰ τοὺς κατηχήσουμε ἢ νὰ τοὺς ὀριοθετήσουμε ὅταν ἔπρεπε. Λέγει ὁ ὁσῖος Ἰωάννης στὴν ΚΛΙΜΑΚΑ: «Καὶ τελευταῖα ἀπ' ὅλα, μαχαίρι εἶναι τὸ μέτρο καὶ ἡ ἀπόφασιν γιὰ τὴν ἀποκοπὴ ἐνὸς σώματος ποὺ ἐνεκρώθηκε ψυχικὰ καὶ ἐνὸς μέλους ποὺ ἐσάπησε, ὥστε νὰ μὴ μεταδώσῃ καὶ στοὺς

ὑπολοίπους τὴν ἰδική του βλάβη. Μακαρία καὶ ἀξιέπαινη γιὰ τοὺς ἰατροὺς ἢ «ἀναυσία» καὶ γιὰ τοὺς Ἡγουμένους ἢ ἀπάθεια. Διότι οἱ μὲν πρῶτοι, ἐφ' ὅσον δὲν αἰσθάνονται ναυτία καὶ ἀηδία, χωρὶς κόπο θὰ ἐπιχειρήσουν τὴν θεραπεία κάθε δυσωδίας. Καὶ οἱ δεύτεροι πάλι κάθε νεκρωμένη ψυχὴ θὰ μπορέσουν νὰ τὴν ἀναστήσουν»²⁵. Ἄς ἐνωτισθοῦμε τὴ φωνὴ τοῦ ἀγίου καὶ ἄς ἀποδειχτοῦμε ἰατροὶ πού θεραπεύουν καὶ ὄχι δικαστὲς πού τιμωροῦν. Θεωρῶ, ταπεινῶς, ὅτι ἂν ἐπιτύχουμε νὰ μὴν προσχωρήσει κανεὶς ἢ ἔστω νὰ προσχωρήσουν ἐλάχιστοι ἐκ τῶν ἱερέων μας στὸ ἀντικανονικὸ αὐτὸ μὶσθωμὰ τὸ ὅλο ἐγχείρημα θὰ ἀποδειχτεῖ θνησιγενὲς καὶ θὰ τελειώσει πρὶν κἂν ἄρχισαι. Βεβαίως, εἶναι πλέον ἀπὸ σίγουρο ὅτι στὴ Ρωσικὴ «Ἐξαρχία» θὰ προσχωρήσουν καὶ «κληρικοὶ» ἀγνώστου προελεύσεως καὶ καταστάσεως. Σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ὀφείλουμε νὰ ἀναδείξουμε τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὥστε ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία νὰ ἐκτεθεῖ ἔναντι τῆς καθόλου ὀρθοδοξίας, καθὼς θὰ ἔχει περιλάβει στοὺς κόλπους τῆς ψευδοκληρικούς. Περιττὸ νὰ τονίσω ὅτι ὅμοια προσέγγισις θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξει καὶ πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξουν Ἐνορίες πού θὰ ἀκολουθήσουν μαζικῶς τοὺς ἐνδεχόμενους ἀποστάτες.

3. Ὁ συντονισμὸς τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας -σὲ ἀναφορὰ πάντοτε πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ

²⁵ Ἰωάννου τοῦ Σινάϊτου, ΚΛΙΜΑΞ, Εἰς τὸν Ποιμένα, 12-13.

Θρόνο- μετὰ τῶν ἑτέρων δύο Παλαιφάτων Πατριαρχείων, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων μὲ τοὺς ὁποίους τὰ προβλήματα εἶναι κοινὰ καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ ῥωσικὴ βουλιμία εἶναι πλέον ἀπὸ βέβαιον ὅτι θὰ ἐπεκταθεῖ, καθίσταται κρίσιμης σημασίας. Εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἐξαπολυθοῦν ἐπίσημα γράμματα, ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὰ Πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα, τόσο πρὸς τὸν Πατριάρχη Μόσχας, ὅπου θὰ ἐκφράζεται ἡ ἐντονότατη διαμαρτυρία γιὰ τὰ ὅσα παρὰ πᾶσαν ἔννοιαν κανονικότητος ἐπιχειρεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ὅσο καὶ πρὸς τοὺς προκαθημένους τῶν ἄλλων νεωτέρων Πατριαρχείων καὶ τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅπου νὰ ἐπεξηγεῖται ἡ κατάσταση καὶ νὰ ζητεῖται ἡ καταδίκη τῶν ἀντικανονικῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν. Ἀνέκαθεν στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ἀποξένωση τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, οἱ τέσσερις Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς διὰ τῆς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἐνότητος, ὁμοφροσύνης καὶ ὁμοβουλίας -ὑπὸ τὸν συντονισμὸ καὶ τὴν πρωτοστασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου- λειτουργοῦσαν ὡς ἄρρηκτος «τετρακτὺς» καὶ ὡς «ἀλληλέγγυοι ἐγγυηταὶ» τῆς ἀδιακόπου ἀθροιστικῆς ἀποστολικῆς Παραδόσεως στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διεφύλαξαν ἀνόθευτη καὶ ἀπαραχάρακτη τόσο τὴν Παράδοση τῶν Πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὅσο καὶ τὴν

μυστηριακή εμπειρία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος²⁶, καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ γίνει καὶ τῶρα. Δυστυχῶς, οἱ ἐξελίξεις γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ μᾶς ἔχουν ξεπεράσει καὶ δὲν ἔχουμε τὸ περιθώριο νὰ ὀμφαλοσκοποῦμε... Ἐὰν θέλουμε νὰ ἐπιβιώσουμε καὶ νὰ μὴν ἐκχωρήσουμε τὰ ὅσα μᾶς ἔχει ἐπιδαψιλεύσει ἡ Παράδοση καὶ ἡ Πράξις τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουμε νὰ ἐξέλθουμε ἀπὸ τὴν νωχελική μας αὐτάρκεια καὶ νὰ ἀναλάβουμε δράση ὥστε ἀπὸ κοινοῦ, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, νὰ προσφύγουμε στὸν Οἰκουμενικὸ Θρόνο πρὸς μείζονα ἀρωγὴ καὶ διασφάλιση, ὅπως ἀνέκαθεν ἴσχυε.

4. Τελευταῖο ἀλλὰ φυσικὰ πρωτεύουσας σημασίας, καὶ σὲ συνέχεια ὅσων ἀναφέρθηκαν, εἶναι ἡ ἀποστολὴ γράμματος στὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη -εἰ δυνατὸν ὅπως τονίστηκε ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων- μὲ σκοπὸ τὴν ἐπίσημη ἐνημέρωση τῆς Πρωτόθρονης Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ὅλη κατάσταση, ἀλλὰ καὶ τὴν παράκληση περὶ σύγκλησης ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ Μείζονος Συνόδου μὲ τὴ συμμετοχὴ μόνο τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων γιὰ νὰ ἐξεταστῆ τὸ ὅλο ζήτημα καὶ νὰ ληφθοῦν οἱ δέουσες ἀποφάσεις. Αὐτὴ εἶναι ἡ μακροαίωνα παράδοση καὶ ἀστασίαστη πράξις τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ μείζονα

²⁶ Βλ. περισσότερα Β. Φειδᾶς, *Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΡΧΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ* τ. III) *Ἀπὸ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον μέχρι σήμερον (553-2012)*, Ἀθήναι 2012, σ. 329 κ. ἔξ.

διεκκλησιαστικὰ ζητήματα, ὅπως χαρακτηριστικῶς τὴν κωδικοποιεῖ ὁ περίφημος κανονολόγος τοῦ 14^{ου} αἰῶνος Ματθαῖος ὁ Βλάσταρης: «Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Θρόνος, βασιλεία ἐπικοσμηθεῖς, ταῖς Συνοδικαῖς ψήφοις πρῶτος ἀνηγορεύθη· αἶς οἱ θεῖοι κατακολουθοῦντες νόμοι, καὶ τὰς ὑπὸ τοὺς ἑτέρους θρόνους γινομένας ἀμφισβητήσεις, ὑπὸ τὴν ἐκείνου προστάττουσιν ἀναφέρεσθαι διάγνωσιν καὶ κρίσιν. Πάντων τῶν Μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπειῶν, μοναστηρίων τε, καὶ Ἐκκλησιῶν ἡ πρόνοια καὶ φροντίς, ἔτι δὲ καὶ κρίσις καὶ κατάκρισις, καὶ ἀθώωσις, τῷ οἰκείῳ Πατριάρχῃ ἀνάκειται· τῷ δὲ Κωνσταντινουπόλεως Προέδρῳ ἔξεστι καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων Θρόνων ἐνορίαις, ἐν οἷς οὐκ ἔστι προκαθιέρωσις ναῶν, Σταυροπήγια διδόναι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις Θρόνοις γινομένας ἀμφισβητήσεις ἐπιτηρεῖν καὶ ἀνορθοῦσθαι καὶ πέρας ἐπιτιθέναι ταῖς κρίσεσιν· ὡσαύτως καὶ μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς ἀμαρτημάτων καὶ αἰρέσεων, αὐτὸς καὶ μόνος καθίσταται διαιτητὴς τε καὶ γνώμων»²⁷.

V. ΑΚΡΟΤΕΛΕΥΤΙΟ

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἅγιοι Συνοδικοί,

²⁷ Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Χαρτοφύλακος, Ἀθήνησιν 1859, τ. 6, σ. 429.

Ἡ προκλητικὴ αὐτὴ ἐνέργεια τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας δὲν στρέφεται μόνον κατὰ τοῦ Παλαιφάτου Θρόνου τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἀλλὰ εἶναι μιὰ προσπάθεια ἀνατροπῆς σύνολης τῆς ἱεροκανονικῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία πρέπει νὰ ἀντισταθοῦμε σθεναρῶς καὶ μὲ ἀδιαπραγμάτευτη προσκόλλησι στὴν καθγιασμένη Πράξι τῆς Ἐκκλησίας μας, ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ἀρραγῆ καὶ ἀταλάντευτη συμπόρευσι τῆς τετρακτύος τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τοῦτο εἶναι κάτι ποὺ ἀσφαλῶς γνωρίζουν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ἀφοῦ στὸν Τόμο τῶν Τεσσάρων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς ποὺ ἐξοδόθη τὸ 1663 καὶ ἀπευθύνεται ἀκριβῶς στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «αἱ ὑποθέσεις πᾶσαι τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον ἀναφέρονται καὶ παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποφάσεις λαμβάνουσιν, ὡς τὰ πρωτεῖα κατὰ τοὺς Κανόνας ἔχοντος τῆς παλαιᾶς Ρώμης. Εἰ δὲ τυχὸν συναινοῦσι καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι, εἰ τυχὸν εἴη μείζων ἢ ὑπόθεσις, ἀμετάβλητος ἔσται ἢ ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις»²⁸.

Δυστυχῶς, σήμερα οἱ ἀρχὲς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας, ἢ ἱεροκανονικὴ Παράδοσι καὶ ἢ καθγιασμένη καὶ μακραίωνη Πράξι τῆς Ἐκκλησίας μας περιφρονοῦνται καὶ ἀκούγονται ἀπόψεις ἐκκλησιολογικῶς ἀπαράδεκτες, κανονικῶς πρωτοφανεῖς καὶ ἱστορικῶς ἀνέρειστες, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἢ μόλις πρὸ δύο ἡμερῶν θέσι τοῦ ἁγίου Ἀλβανίας ποὺ ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Στο ἐξῆς οἱ απλοῖ

²⁸ Μ. Ι. Γεδεών, ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, Κων/πολις 1888, τ. 1, σ. 351.

Αφρικανοί θα καλούνται να προσέλθουν στην Ορθοδοξία από δύο Ορθόδοξα Πατριαρχεία, χωρίς να έχουν μυστηριακή κοινωνία μεταξύ τους. Ο σκανδαλισμός και η εξασθένηση της ορθοδόξου μαρτυρίας από τη διχαστική αυτή δραστηριότητα είναι ολοφάνερα. Πρόκειται για οδυνηρή εξέλιξη»²⁹. Κατά την άποψη του αγίου Αλβανίας το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας με κανονική παρουσία στην Αφρική από την Αποστολική εποχή και το Πατριαρχείο Μόσχας που εισέβαλε άντικανονικώς στο κανονικό του έδαφος τίθενται ακριβώς στο ίδιο επίπεδο, στην ίδια αξία και περιωπή... Για τον άγιο Αλβανίας είναι απλώς «δύο Ορθόδοξα Πατριαρχεία» και το μόνο, κατ' αυτόν, πρόβλημα είναι ότι οί Αφρικανοί αδελφοί μας δεν θα ξέρουν ποιά να διαλέξουν... Άδυνατῶ να πιστέψω ότι αυτά ἐλέχθησαν ἀπὸ Ὁρθόδοξο Ἱεράρχη!!! Νομίζω ότι αυτή ή μεγίστη ἀπρέπεια, για να μην πῶ βλασφημία, του αγίου Αλβανίας δεν θα πρέπει να μείνει ἀναπάντητη ἀπὸ μέρος μας. Καί, ἀσφαλῶς, θὰ ἀφήσω ἀσχολίαστη τὴν δήλωση τοῦ Πατριάρχου Μόσχας «θα υπερασπιστούμε το Πατριαρχείο Ἱεροσολύμων»³⁰ και θὰ θέσω μόνον ἓνα ἐρώτημα... Ὡς τί ὁ Μόσχας θὰ προστατεύσει τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων...;

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἄγιοι Ἀδελφοί,

²⁹ <https://orthodoxia.info/news/o-alvanias-vlepei-energo-schisma-stin-o/>

³⁰ <https://mospat.ru/gr/news/88780/>

«Στῶμεν καλῶς», «Ἐσχάτη ὥρα ἐστί» (Α' Ἰω. 2, 18). Καταλαβαίνετε ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ παραδείγματα καὶ μόνον ὅτι ἡ κατάσταση ἔχει ἐκφύγει τῶν ὁρίων καὶ κινδυνεύουμε ἀπὸ τὸν ἀπόλυτο ἐκπροτεσταντισμὸ καὶ τὴν πλήρη ἐκκοσμίσκευση, ἂν ἤδη δὲν ἔχουμε ἀλωθεῖ καὶ ἀπὸ τὰ δύο...!!! Εἶναι ἡ ὥρα τῆς εὐθύνης, Μακαριώτατε, ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἱστορίας καί, ὅπως ἔχετε ἀποδείξει περίτρανα στὸ παρελθόν, μπορεῖτε νὰ ἀρθεῖτε στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι τὸ ἴδιο θὰ πράξετε καὶ σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωσι.

Προσπάθησα μὲ τὶς πτωχὲς μου δυνάμεις νὰ περιγράψω μὲ συντομία τὴν δημιουργηθεῖσα κατάσταση καὶ νὰ προτείνω κάποιες σκέψεις ποὺ ἐνδεχομένως μποροῦν νὰ ὀδηγήσουν σὲ ἐκτόνωση τοῦ προβλήματος. Προφανῶς ἡ ὅλη πραγμάτευση τοῦ θέματος δὲν ὑπῆρξε ἐξαντλητικὴ καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ζητῶ συγγνώμη γιὰ τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀδυναμίες. Ἐξυπακούεται ὅτι τὰ ὅσα ἐλέχθησαν τίθενται πρὸς συζήτηση καὶ διαβούλευση ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Σώματος καὶ δὲν ἐπέχουν τὴ θέση ἀλάνθαστων ἱεροκανονικῶν ἀποφάνσεων.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἀνοχὴ σας!